

ประเทศไทย: เหตุการณ์สังหารหมู่ตากใบ เมื่ออายุความสิ้นสุดลง แต่ความยุติธรรมยังคงเลื่อนลอย

แม้ว่าศาลจังหวัดนราธิวาสจะมีคำสั่งประวัติศาสตร์ที่ว่าคดีมีมูลเพียงพอที่ดำเนินคดีต่ออดีตข้าราชการระดับสูงในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2567 รวมถึงที่อัยการสูงสุดต่อมามีคำสั่งให้ฟ้องคดีเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2567 ต่อบุคคลที่มีส่วนในกรณีเหตุการณ์สังหารหมู่ตากใบช่วงปี พ.ศ. 2547 แต่ความยุติธรรมยังคงไม่มาถึง เพราะอายุความในการดำเนินคดีสิ้นสุดลงเมื่อวานนี้ วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567

“เจ้าหน้าที่ของไทยล้มเหลวในการนำตัวผู้ต้องหามาศาลภายในกำหนดเวลา ผลที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่ออย่างร้ายแรงต่อการเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยาของเหยื่อที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในประเทศไทย รวมทั้งต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ เนื่องจากไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อีกครั้ง” สันหวรรณศรีสวด รองที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists - ICJ) กล่าว

เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ผู้ประท้วงกว่า 1,500 คนรวมตัวกันที่สถานีตำรวจตากใบเพื่อเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวอาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน 6 รายที่ถูกควบคุมตัว โดยเจ้าหน้าที่ความมั่นคงมีการใช้กระสุนปืนจริงเพื่อสลายฝูงชน ส่งผลให้ผู้ประท้วงเสียชีวิต 7 ราย และมีผู้ประท้วงกว่า 1,300 รายถูกควบคุมตัวและขนส่งเป็นระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตร อย่างทารุณ เนื่องจากต้องนอนทับกันบนรถบรรทุกทหารในขณะที่แขนถูกผูกไว้ด้วยกันด้านหลัง โดยหลายชั่วโมงต่อมา เมื่อคนเหล่านี้ถูกขนถ่ายออกจากรถบรรทุกพบว่า มีผู้เสียชีวิต 78 รายและบาดเจ็บกว่า 30 ราย

การแสวงหาความยุติธรรมในคดีนี้ใช้เวลายาวนานมาก อีกทั้งการดำเนินคดีอาญาเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทั้งนี้ความคืบหน้าสำคัญนั้นกลับถูกขัดเคลือบโดยผู้รอดชีวิตและญาติของผู้เสียชีวิตเป็นหลัก และเกิดขึ้นเพียงไม่กี่เดือนก่อนที่อายุความจะสิ้นสุดลง ผลของความพยายามดังกล่าวนำไปสู่คำสั่งรับฟ้องคดีโดยศาลจังหวัดนราธิวาสในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งศาลพิจารณาว่ามีหลักฐานเพียงพอที่จะมีคำสั่งประทับฟ้องอดีตเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนระดับสูงจำนวน 7 นาย ที่รับผิดชอบการควบคุมฝูงชนและขนส่งผู้ประท้วง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 85 ราย

ต่อมา ในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2567 อัยการสูงสุดมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องสงสัย 8 ราย โดยรวมถึงผู้ควบคุมรถบรรทุกและคนขับในเหตุการณ์ตากใบ ทั้งนี้ ผู้ต้องหาทั้ง 8 รายถูกตั้งข้อหาพร้อมกันฆ่าผู้อื่นทั้ง 78 คน ซึ่งขาดอากาศหายใจบน

รถบรรทุกของกองทัพ โดยผู้ต้องหา 1 ใน 8 รายเป็นเจ้าหน้าที่ทหารระดับสูงรายเดียวกับที่ศาลจังหวัดนครราชสีมาได้มีคำสั่งก่อนหน้านี้ ส่งผลให้มีผู้ต้องหารวมทั้งสิ้น 14 รายในคดีนี้

ต่อมา ได้มีการออกหมายจับกับผู้ต้องหาทุกราย อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความคืบหน้าในการดำเนินคดีอาญาต่อกลุ่มบุคคลเหล่านี้แต่ทว่ากลับยังไม่เพียงพอ เนื่องด้วยภายใต้กฎหมายไทย ผู้ต้องหาแต่ละรายจะต้องถูกนำตัวขึ้นสู่ศาลซึ่งมีการดำเนินคดีอาญานั้น เพื่อให้อายุความ 20 ปีหยุดลง และในกรณีตกใบ อายุความได้สิ้นสุดลงในวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567

“คดีนี้ก่อให้เกิดคำถามถึงความมุ่งมั่นของเจ้าหน้าที่ไทยในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เนื่องจากแม้ว่าศาลไทยจะออกหมายจับต่อผู้ต้องหาทั้ง 14 ราย แต่ไม่มีผู้ต้องหารายใดถูกนำตัวขึ้นสู่ศาลก่อนอายุความในการดำเนินคดีอาญาจะสิ้นสุดลง นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังดำเนินการไม่เพียงพอในการแจกแจงถึงความพยายามใด ๆ ในการติดตามตัวผู้ที่กำลังหลบหนีอยู่ ทั้งต่อสาธารณะ เฮีย และครอบครัวของพวกเขา” สันหวรรณ กล่าวเสริม

“คดีนี้ยังตอกย้ำให้เห็นถึงข้อบกพร่องภายใต้กรอบกฎหมายของไทยในเรื่องของอายุความ กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกำหนดว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เช่น การทรมาน การสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม และการบังคับให้บุคคลสูญหาย ไม่ควรอยู่ภายใต้กำหนดอายุความ อีกทั้งการปรับใช้อายุความเพื่อขัดขวางการดำเนินคดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ต้องรับผิดนั้นไม่ควรที่จะยอมรับได้ เนื่องจากการบันทึกทวนการบริหารงานยุติธรรม และส่งเสริมการลดหย่อนลงโทษของผู้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง”

ความเป็นมา

[การไต่สวนการตายของศาลจังหวัดสงขลาเมื่อปี พ.ศ. 2552](#) ในกรณีตกใบนี้ ศาลมีคำสั่งโดยสรุปว่าผู้เสียชีวิตทั้ง 78 รายเสียชีวิตเนื่องจากการภาวะการขาดอากาศหายใจ โดยไม่มีการพิจารณาเกี่ยวกับพฤติการณ์ที่นำไปสู่การเสียชีวิต อีกทั้งไม่มีการไต่สวนการตายกรณีการเสียชีวิตของผู้ประท้วงทั้ง 7 ที่ถูกสังหารในวันที่มีการประท้วง

เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2567 เฮียพร้อมด้วยครอบครัวของผู้เสียชีวิตจำนวน 48 ราย ตัดสินใจยื่นฟ้องคดีโดยตรงต่อศาลก่อนอายุความจะสิ้นสุดลงเพียงหกเดือน เนื่องจากขาดความคืบหน้าในการดำเนินคดีอาญาจากทางฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ศาลจังหวัดนครราชสีมาคำสั่งประทับฟ้องคดีในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2567

หนึ่งในเจ้าหน้าที่ที่ศาลพบว่ามีความผิดฐานเพียงพอต่อการดำเนินคดีคือ พล.อ.พิศาล วัฒนวงษ์คีรี ซึ่งก่อนเกษียณราชการได้ดำรงตำแหน่งเป็นแม่ทัพภาคที่ 4 และเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคเพื่อไทยที่เป็นแกนนำรัฐบาลก่อนที่จะลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรค ทั้งนี้ การลาออกเกิดขึ้นหลังพล.อ.พิศาล ยื่นขอลาป่วยแก่สภาผู้แทนราษฎรจนถึงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2567 โดยอ้างว่ามีความจำเป็นต้องรักษาอาการป่วยในต่างประเทศ

[ความเห็นทั่วไปที่ 3](#) ของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานของสหประชาชาติ และข้อสังเกตเชิงสรุปจำนวนมาก รวมทั้งความเห็นที่ให้ต่อ [ประเทศไทย](#) กำหนดว่าไม่ควรมียุติความในการดำเนินคดีความผิดฐานกระทำการทรมาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติเองก็มี [ความเห็นทั่วไปที่ 31](#) ยืนยันว่ารัฐภาคีต้องให้การประกันว่าผู้กระทำความผิดฐานทรมาน รวมถึงการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ชุดหลักการฉบับปรับปรุงเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผ่านการดำเนินการเพื่อต่อต้านการลดหย่อนลงโทษ ผิด ค.ศ. 2005 ([UN Updated Set of Principles for the Protection and Promotion of Human Rights through Action to Combat Impunity](#)) ยังกำหนดให้รัฐต่างๆ รวมถึงประเทศไทย ต้องรับเอาและบังคับใช้มาตรการป้องกันการใช้กฎหมายในทางที่ผิด เช่น กฎหมายเกี่ยวกับอายุความ ที่มีส่วนทำให้เกิดหรือส่งเสริมการลดหย่อนลงโทษผิด

อ่านเพิ่มเติม

[Thailand: Court Delivers Disappointing Post-Mortem Inquest Findings in Tak Bai Incident](#)

[Thailand: A historic step towards justice in the Tak Bai incident](#)